

Kaupunginkirjasto

Viraston toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristön muutosten vaikutukset 2014 talousarvioon

Sekä kirjaston käyttäjät että aineistot ja näiden myötä palvelut ovat edelleen muuttumassa merkittävästi. Monikulttuurisuus ja muu kansainvälistyminen näkyvät palvelujen kysynnässä. E-aineistot ovat nyt lyömässä läpi: kirjastoon hankittujen sähköisten aineistojen suosio kasvaa poikkeuksellisen voimakkaasti. Monimuotoista perinteistä aineistoa käytetään samaan aikaan edelleen vilkkaasti.

Vaikutukset näkyvät uusina aineisto- ja osaamisvaatimuksina sekä monipuolistuvana ja samalla tehostuvana tilankäyttönä. Kirjaston organisaatio päivitetään vastaamaan uusiin haasteisiin.

Keskustakirjaston hankesuunnittelu alkaa. Keskustakirjastosta on tulossa merkittävä sateenvarjo kirjastojen yleiselle kehittämiselle, koska kokeilut tehdään nykyisissä kirjastoissa, osin myös kansallisena yhteistyönä.

Kirjastojen alueellinen ja valtakunnallinen yhteistyö heijastuu kaupunginkirjastoon entistä konkreettisemmin. Vuonna 2013 laadittava HelMet-strategia astuu voimaan ja määrittelee yhteistyön panostukset ja hyödyt kaupunkilaisille. Yhteistyö ja työnjako Kansalliskirjaston kanssa toimii selkiytetyllä mallilla. Kaupungin sisäinen virastojen välinen yhteistyö lisääntyy.

Kirjastoautomaatiota, asiakkaiden itsepalvelumahdollisuuksia ja uusia palveluita kehitetään edelleen hyödyntämällä muun muassa RFID-tekniikkaa sekä aineistossa että kirjastokorteissa.

Kirjastoverkko pysyy ennallaan, mutta Mellunmäkeen mahdollisesti 2016 avattavan kirjaston aineistomenoihin on syytä varautua jo 2014.

Arvio palvelujen kysynnän ja tuotantotapojen kehityksestä 2014–2016

Kirjastoaineistojen digitalisoitumisen ja muiden toimintaympäristön muutosten myötä kirjastotyön painopiste siirtyy sisältöjen avaamisen ja pedagogisen toiminnan suuntaan. Näköpiirissä on, että asiakkaat tarvitsevat erilaisten digitaalisten tietovälineiden käytön opastusta yhä enemmän.

Kilpailuttaminen

Kaupunginkirjasto käyttää hyväkseen kaupungin yhteishankintaelimien kilpailuttamia hankintapaikkoja, kilpailuttaa jossain määrin itse ja antaa toimeksiantoja hankintakeskukselle.

Talousarviovuoden suurin muutos liittyy e-aineistojen hankintaan. Helsingin kaupunginkirjasto yleisten kirjastojen keskuskirjastona vetää opetus- ja kulttuuriministeriön tuella konsortion muodostamista muun muassa yleisten kirjastojen e-aineistojen hankintaan. Konsortion on tarkoitus olla toiminnassa ja hankkia yleisille kirjastoille sähköisiä aineistoja vuoden 2014 aikana.

Förändringar i verkets omvärld

Hur förändringar i omvärlden påverkar budgeten för år 2014

Bedömd utveckling i efterfrågan på tjänster och i produktionssätten 2014–2016

Konkurrensutsättning

Riskienhallinta

Kaupunginkirjastolla on kaupungin ohjeeseen perustuva riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohje, jossa on määritelty tehtäväjako ja vastuut riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa.

Kaupunginkirjasto on arvioinut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilaa vuoden 2012 tilinpäätöksen yhteydessä. Merkittävimmät riskit liittyvät henkilöstöresurssien riittävyyteen sekä häiriökäyttäytymiseen ja väkivallan uhkaan asiakaspalvelutilanteissa.

Kaupungin strategiaohjelma viraston toiminnassa

Strategiaohjelman toteuttaminen viraston toiminnassa

Kaupunginkirjasto vastaa kaupungin uuden strategiaohjelman haasteisiin monipuolisesti. Tukiessaan mm. lukutaitoa ja lukemista, avointa tietoon pääsyä, elinikäistä oppimista, kulttuurista nauttimista, yhteisöllisyyttä ja kotoutumista se tukee kansalaisuutta.

Kaupunkistrategiassa hyväksytty keskustakirjastohanke on kirjastolle keskeinen kehittämistyön moottori. Keskustakirjaston toimintakonsepteja testataan tulevana vuosina nykyisissä kirjastoissa. Sen kautta kehitetään myös osallistuvaa budjetointia.

E-kirjojen, -lehtien ja -elokuvien käytön opetus ja niiden tarjoaminen käyttöön ovat keskeisiä uusia palveluja, jotka kuluttajakyselyn mukaan myös kiinnostavat pääkaupunkiseudun asukkaita suuresti. Kirjaston e-materiaalien tarjonta on kasvussa, ja määrät nousevat merkittävästi ensi ja tulevana vuosina. Digitaalisessa muodossa julkaistavat teokset eivät tutkimusten mukaan vähennä kirjaston perinteisten palvelujen kysyntää, vaan lisäävät kokonaiskysyntää.

Kaupunginkirjasto osallistuu muiden sivistys- ja kulttuurivirastojen kanssa maahanmuuttajatyötä, nuorisopalveluita ja tapahtumia edistäviin toimenpideohjelmiin.

Viraston toimenpiteet kaupungin tuottavuusohjelmassa 2014–2016

Kirjasto on jo nykyisellään tehokas ja vaikuttava, ongelmia ennalta ehkäisevä palvelu: noin 80 % kaupunkilaisista käyttää kirjastoja.

Kirjaston tuottavuutta nostavat lähivuosina eniten yhteistyön eri muodot, tiivistyvä ja monipuolistuva tilankäyttö sekä e-aineistojen tarjonnan ja käytön opastamisen ottaminen palveluvalikoimaan.

Kaupungin sisällä virastojen välinen yhteistyö tiivistyy yhteisillä kaupunkistrategian toteuttamisohjelmilla. Ne konkretisoituvat muun muassa tilaratkaisuissa: kirjaston laaja verkosto hyödyttää muita hallintokuntia. Virastojen välisellä yhteistyöllä pystytään laajentamaan nykyisiä palveluja ja toteuttamaan uusia palvelumalleja.

Viraston henkilöstösuunnitelma 2014–2016

Toimintaympäristön muutosten, ennen kaikkea Internetin luomien uusien mahdollisuuksien ja haasteiden takia kaupunginkirjaston toimintaa kehitetään jatkuvasti. Henkilökuntaa koulutetaan ja tehtäviä järjestellään uudelleen.

Sitovina tavoitteina olevat laajat aukioloajat määrittelevät henkilökunnan minimimäärän. Toinen määrittelevä tekijä ovat isojen kirjastojen eri kerrokset: niissä on taattava sekä toiminnot että

Riskhantering

Hur stadens strategiprogram följs vid verket

Hur strategiprogrammet följs vid verket

Åtgärder vid verket i stadens produktivetsprogram 2014–2016

Verkets personalplan 2014–2016

turvallisuus.

Vertaisoppimisen menetelmiä kehitetään ja tehtäväkiertoa edistetään, tavoitteena on tehokas osaamisen jakaminen.

Viraston tilankäyttösuunnitelma 2014–2018

Kirjasto on turvallinen julkinen tila, jolla on laajat aukioloajat.

Perinteisten kirjastopalvelujen ohella kirjasto tuottaa laajaa lisäarvoa monipuolisen asiakaskunnan tarpeisiin. Kävijätutkimusten mukaan vain noin puolet kävijöistä lainaa aineistoa.

Kirjastot toimivat kaupunginosiensa kulttuuritiloina. Asukkaiden ja asukastoiminnan näkökulmasta kirjastot ovat usein lähiseutunsa ainoa maksuton tila. Tämä ulottuvuus korostuu, kun kirjastoja aletaan antaa yhdistysten ja alueiden muiden toimijoiden käyttöön myös aukioloaikojen ulkopuolella.

Kirjastotoimen kannalta suunnittelukauden tärkein uudisrakennushanke on keskustakirjasto.

Maunulassa kirjaston, työväenopiston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteishankkeessa pyritään aivan uudenaikaiseen yhteistyöhön ja tilankäytön synergiaan.

Mellunkylässä Mellunmäen ja Vesalan alueen yli 10 000 asukkaan kirjastopalvelut ovat kirjastoauton varassa. Uusi kirjasto on tarkoitus toteuttaa metroradan läheisyyteen. Hankkeeseen haetaan uudenlaista toimintakonseptia ja kumppanuuksia alueen eri toimijoiden kanssa.

Tietotekniikan hyödyntäminen ja sähköinen asiointi

Tietotekniikkaohjelman toteuttaminen

Kaupunginkirjasto noudattaa tietotekniikkaohjelman mukaista jakoa kaupungin yhteisten järjestelmien sekä oman alansa erityisjärjestelmien kesken. Kirjasto osallistuu kaupungin yhteisten järjestelmien sekä kaupungin tietoteknisen kokonaisarkkitehtuurin kehittämiseen.

Oman alansa osalta kaupunginkirjasto osallistuu keskuskirjastotehtävänsä mukaisesti valtakunnallisten tai kuntarajat ylittävien kirjastoalan tietojärjestelmien kehittämiseen muun muassa Kansalliskirjaston ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Kirjaston tärkein työväline on kirjastojärjestelmä. Nykyinen Millennium-järjestelmä päivitetään Sierra-ohjelmistoksi vuodenvaihteessa 2013-14, ja sen käyttöönotto vaihe on meneillään alkuvuoden 2014.

Sähköisen asiointin kehittämishankkeet

Kaupunginkirjasto on tarjonnut asiakkaille sekä asiakassuhteen hoitoon että kirjaston palvelujen käyttöön liittyviä sähköisiä asiointimahdollisuuksia jo useita vuosia. Näitä kehitetään kohdennettujen hankkeiden avulla. Vuonna 2014 ajankohtaista on kirjaston tarjoamien mobiilipalvelujen edelleen kehittäminen. Lisäksi kehitetään teknisiä ratkaisuja aineistojen avaamiseen verkossa ja kirjastotilassa muun muassa RFID-tekniikan avulla. Kirjasto osallistuu myös pääkaupunkiseudun verkkomaksamisprojektiin, joka tuo toteutuessaan prosessisäästöjä osan kassojen maksuliikenteestä siirtyessä verkkoon.

Verkets plan för lokalanvändningen 2014–2018

IT och elektronisk kommunikation

Hur IT-strategin genomförs

Utvecklingsprojekt inom elektronisk kommunikation

Tavoitteet ja mittarit

Talousarvion seurannassa tarkasteltavat tavoitteet:

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

93 600 aukiolotuntia

Käyntien määrä 12,4 miljoonaa.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Lainoja lasketaan kertyvän 8,6 miljoonaa.

Määrä- ja taloustavoitteet sekä tuottavuuden seuranta

Talousarvioehdotuksen mukaiset menot asukasta kohden ovat 60,96 euroa.

Tulot asukasta kohden vuonna 2014 ovat 4,87 euroa.

Kaupunginkirjaston tuottavuus on laskettu yhtenä kokonaisuutena erittelemättä eri palveluita. Tuottavuus heikkenee vuonna 2014 perusvuoteen 2011 verrattuna. Tuottavuuden lasku johtuu perusvuoden (2011) ennätysellisen suuresta suoritemäärästä ja talousarviokaudella toteutettavasta Töölön kirjaston remontista, joka laskee merkittävästi kirjaston suoritemääriä ja samalla tuottavuutta.

Määrä- ja taloustavoitteet – Kvantitativa mål och ekonomiska mål**Mål och mätare**

Mål som granskas vid budgetuppföljningen

Bindande verksamhetsmål**Övriga verksamhetsmål****Kvantitativa mål, ekonomiska mål och produktivitetsuppföljning**

	2012	2013	2014	2015	2016
Suoritetavoitteet					
Lainat, kpl	9 272 462	9 000 000	8 600 000	8 600 000	9 000 000
Kirjastokäynnit, kerta	6 783 103	6 500 000	6 300 000	6 300 000	6 300 000
Verkkokäynnit, kerta	6 827 696	6 000 000	6 100 000	6 100 000	6 100 000
Käynnit, yhteensä	13 610 799	12 500 000	12 400 000	12 400 000	12 400 000
Tehokkuus/taloudellisuus					
Menot /laina (e)	4,12	4,05	4,33	4,48	4,43
Menot /käynnit (e)	2,81	2,92	3,00	3,11	3,22
Menot /asukas (e)	63,34	60,78	60,96	62,53	64,21
Tulot/laina (e)	0,46	0,33	0,35	0,34	0,33
Tulot / asukas (e)	7,14	4,95	4,87	4,78	4,73
Toimintakate/laina (e)	-3,66	-3,72	-3,98	-4,14	-4,11
Toimintakate/asukas (e)	-56,20	-55,83	-56,10	-57,76	-59,47
Aineistomenot/laina (e)	0,34	0,35	0,37	0,38	0,36
Aineistomenot/asukas (e)	5,30	5,25	5,25	5,25	5,25
Lainat/kokoelma	4,9	4,8	4,6	4,6	4,8
Kokoelma /asukas	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0
Toiminnan laajuustiedot					
Aukiolotunnit	99 920	95 000	93 600	93 600	96 000
(sitova tavoite)					
Lainat /aukiolotunti	93	95	92	92	94

Käynnit/aukiolotunti	136	132	132	132	129
Käynnit / henkilötyövuosi	29 589	27 473	27 253	27 253	27 074
Aukiolotunnit/ 1000 as.	166	158	153	152	154
Lainat /henkilötyövuosi	20 158	19 780	18 901	18 901	19 651
Henkilötyövuodet /1000 as.	0,77	0,76	0,75	0,74	0,74

Tuotannontekijämäärä

(31.12.)

Kirjastot	37	37	37	37	38
Palvelupaikat	0	0	0	0	0
Kirjastoautot	2	2	2	2	2
Laitoskirjastot	10	10	10	10	10
Kokoelma, kpl	1 879 947	1 865 000	1 865 000	1 865 000	1 885 000

Resurssit

Henkilötyövuosi	460	455	455	455	458
Tilat m ²	36 794	36 794	36 794	37 861	37 861

Tuottavuus – Produktivitet

	2011	2012	2013	2014	2015
Tuottavuus – Produktivitet	100	98	94	96	93

Tuottavuus (2011=100)

Toiminnallisten tavoitteiden kytkeytyminen strategiaohjelman talousmittareihin

Osallistuvan budjetoinnin kokeilua pyritään jatkamaan vuonna 2014.

Tilankäyttö tehostuu, kun tiloja annetaan yhdistysten ja alueiden muiden toimijoiden käyttöön myös aukioloaikojen ulkopuolella.

E-aineistojen käyttöönotto ja niiden käytön opastaminen asiakkaille tehostaa työajan käyttöä, koska se toteutetaan nykyresurssein.

Hur verksamhetsmålen hänger samman med de ekonomiska mätarna i strategiprogrammet